

„PRZEGLĄD METOD AKTYWIZUJĄCYCH ROZWÓJ DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM”

Dziecko w wieku przedszkolnym wymaga szczególnej troski, należy, więc dbać o jego rozwój i w ten sposób budować fundament do późniejszej nauki szkolnej.

Wiek przedszkolny jest bardzo ważnym okresem w życiu każdego dziecka. Jest to czas konstruowania własnego „Ja”, czas tworzenia kontaktów z innymi ludźmi, czas budzenia się uczuć do innych ludzi.

Dzieci w tym wieku stosunkowo łatwo poddają się działaniom wspomagającym ich rozwój.

Każde dziecko rodzi się wszechstronnie uzdolnione, z pełną możliwością rozwoju we wszystkich kierunkach, potencjalną inteligencją, zadatkami na rozwijanie twórczości, oraz dużym talentem społecznym. Trzeba, zatem stworzyć mu możliwość maksymalnego rozwoju. To my dorośli, rodzice i nauczyciele powinniśmy odgrywać znaczącą rolę w zapewnieniu im pełnej samorealizacji. Pomagając dziecku w drodze do wspaniałej przyszłości wzbogacamy nie tylko świat dziecka, ale także swój własny.

Współczesna edukacja przedszkolna kładzie nacisk na nowy styl pracy z dzieckiem. Nauczyciel traktuje dziecko jako partnera, pomaga mu w indywidualnym rozwoju. Wskazuje, w jakim kierunku rozwój ten może i powinien zmierzać. W tym celu działania edukacyjne nauczyciela powinny być skierowane na stosowanie różnorodnych metod w pracy dydaktyczno – wychowawczej. Skierowane są one na dziecko, jego wychowanie, oraz prawidłowy i wszechstronny rozwój. Wychodzą one naprzeciw ogólnym potrzebom życia społecznego i gospodarczego oraz związanej z tym sytuacji rodziny.

Stosowane w przedszkolu metody prowadzenia zajęć odnoszą się do sposobów pracy nauczyciela z dziećmi i służą realizacji wyznaczonych celów zajęć. Są one odmienne od metod szkolnych.

Można wyodrębnić trzy grupy metod: oglądowe, słowne, oraz praktycznego działania. Przenikają się one wzajemnie i rzadko występują w swojej czystej postaci. Jednak niektóre z nich są dominujące w konkretnych rodzajach zajęć.

Metoda oglądowa – oparta na obserwacji i pokazie pojawia się podczas spacerów, wycieczek, czy oglądania różnego rodzaju ilustracji.

Metoda słowna wykorzystywana jest wykorzystywana w czasie słuchania różnego rodzaju utworów literackich: wierszy, opowiadań, bajek itp.

Obok metod działań odnoszących się do organizacji pracy nauczyciela można wyodrębnić metody odnoszące się do działań dziecka związanych z procesem uczenia się.

Przedstawiają one możliwości wielostronnego uczenia polegającego na:

- przyswajaniu (podanego, gotowego materiału),
- odkrywaniu (nowych wiadomości podczas rozwiązywania problemów, oraz samodzielnego poszukiwania),
- przeżywaniu (różnorodnych treści i wartości),
- działaniu (polegającym na zmienianiu rzeczywistości i samego siebie poprzez sprawdzanie wiadomości w praktyce)

Wielostronne uczenie się przeciwstawia się jednostronnemu uczeniu się, czyli nauczaniu opartemu głównie na przyswajaniu gotowej wiedzy podanej przez nauczyciela. Takiemu wielostronnemu uczeniu odpowiadają metody nauczania, takie jak:

- metody podające (przyswajanie): opowiadanie, pogadanka, historyjka obrazkowa, wiersze, piosenki, praca z tekstem,
- metody problemowe (odkrywanie): gry dydaktyczne, „burza mózgów”, inscenizacja,
- metody aktywizujące (przeżywanie): drama, wystawa, pokaz,
- metody praktyczne (działanie): ćwiczenia.

Dobór metod zależy od indywidualnych możliwości dzieci oraz od tego, jakie umiejętności zaplanowaliśmy kształcić w danej chwili. Zatem najlepszymi metodami są te, które aktywizują i motywują dziecko oraz umożliwiają praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy. Zarówno wszystkie metody, jak i techniki służą wspomaganie wszechstronnego rozwoju dziecka rozbudzając jego aktywność twórczą, zapewniając pozytywną motywację do podejmowania zadań, a tym samym rozwijając wiarę we własne siły i możliwości.

Aktywność dzieci w edukacji przedszkolnej jest w centrum zainteresowania nauczycieli, którzy dążą do stworzenia takich sytuacji edukacyjnych by ich wychowankowie odgrywali czynną rolę w realizacji określonych zadań. Służą ku temu metody aktywizujące.

1. Burza mózgów:

Jest to najprostsza metoda aktywizująca. Pozwala na zgromadzenie w krótkim czasie dużej ilości pomysłów na rozwiązanie jakiegoś problemu. Plusem tego sposobu jest możliwość modyfikowania cudzych pomysłów lub na zasadzie skojarzenie, podawanie innych. W czasie burzy mózgów pracuje się indywidualnie, ale na rzecz całego zespołu, którego zadaniem jest zgromadzenie jak największej liczby pomysłów czy faktów do danego problemu. Burzę mózgów stosuje się jako.

- rozgrzewkę umysłową
- dla ustalenia zakresu posiadanej wiedzy
- dla utrwalenia wcześniej zdobytej wiedzy
- dla znalezienia najlepszego rozwiązania jakiegoś problemu

Zastosowanie podczas pracy z dziećmi burzy mózgów pozwala na:

- włączenie wszystkich dzieci do pracy
- szybkie zgromadzenie dużej ilości pomysłów
- przeprowadzenie rozgrywki umysłowej
- naukę zwięzłego wyrażania myśli
- sprawdzenie posiadanej wiedzy

2. Mapa pojęciowa

To metoda wizualnego przedstawienia problemu z wykorzystaniem schematów, zwrotów, rysunków, symboli. Celem stosowania tej metody jest usystematyzowanie zdobytej wiedzy lub wizualizacja posiadanych wiadomości. W trakcie pracy tą metodą dzieci doskonalą umiejętności techniczne takie jak: czytanie, pisanie, rysowanie i umiejętności umysłowe min. Planowanie, klasyfikowanie. Muszą również współdziałać ze sobą przekonywać o swoich racjach, ale także rezygnować ze swoich pomysłów na rzecz dochodzenia do porozumienia.

Efekty pracy z mapą pojęciową:

- uczy samodzielnego zdobywania wiedzy
- uczy posługiwania się poznanymi pojęciami
- daje okazję doskonalenia czytania ze zrozumieniem

- ułatwia zapamiętanie poznanych faktów poprzez poszukiwanie, segregowanie wiadomości, przedstawienie w postaci rysunku
- uczy uważnego słuchania
- uczy oceny i samooceny
- daje szansę wykazania się dzieciom różnych zdolnościach
- stwarza możliwość współpracy
- uczy zadawania pytań i udzielenia odpowiedzi

3. Metoda projektu.

Jedną z kluczowych umiejętności, w jakie przedszkole wyposażać ma dziecko to twórcze myślenie. Taką możliwość daje metoda projektów. Polega ona na wykonaniu przez dzieci zadań poprzez samodzielne poszukiwania pod opieką nauczyciela.

Dzieci w trakcie pracy nad projektem uczą się:

- przeprowadzania rozmów
- samodzielnego poszukiwania materiałów
- współdziałania w grupie
- odpowiedzialności

4. Stymulacje

Stymulacje to naśladowanie rzeczywistości, ćwiczenie najbardziej efektywnych zachowań w bezpiecznych warunkach. Ideą stymulacji jest doskonalenie konkretnych umiejętności oraz uczenie się na błędach popełnionych w bezpiecznej stymulacji ćwiczeniowej.

Stymulacje mogą obejmować takie proste umiejętności jak:

- nadawanie paczki na pocztę
- zabawę dzieci w sklep
- czy lekarza

Stymulacja ma wpływ na:

- kształtowanie się systemu wartości
- kształtowanie się umiejętności poznawczych
- rozwijanie umiejętności społecznych
- poprzez utożsamienie się z własnymi przeżyciami głęboko zapada w pamięć i łatwo daje się odtworzyć.

5. Drama

Drama polega na wczuwaniu się w rolę, na improwizacji, która angażuje ruch, gest, mowę, myśli i uczucia. Drama uczy rozumienia siebie i innych na poziomie emocji i uczuć. Głównym sposobem pracy w dramie jest bycie w roli. Polega ona na tym, że dziecko jest sobą w nowej roli, nieznannej sytuacji.

Drama jest:

- doskonałym ćwiczeniem językowym
- rozwija myślenie i wyobraźnię
- uczy komunikatywności
- ćwiczy koncentrację i spontaniczność

- ułatwia zapamiętywanie odgrywanych ról
- pozwala zrozumieć przeżycia i zachowania innych ludzi

6. Gry planszowe

Gry i zabawy są znanym elementem zajęć w przedszkolu. Oprócz dobrej zabawy niosą ze sobą treści dydaktyczne i wychowawcze. Uczą ścisłego przestrzegania reguł.

Gry planszowe wpływają na:

- na twórcze myślenie
- rozwijają wyobraźnię
- zmuszają do współdziałania
- wymuszają precyzyjne redagowanie poleceń
- są niekonwencjonalnym sposobem uczenia się
- dają satysfakcję z wykonanej pracy
- treści ujęte w grach głęboko zapadają w pamięć

Obok głównych metod aktywizujących stosowanych w pracy z dzieckiem nauczyciele stosują także inne metody i techniki aktywizujące wszechstronny rozwój dzieci;

- Ruch rozwijający V. Sherborne

Weronika Sherborne wypracowała system ćwiczeń ruchowych pod nazwą Ruch Rozwijający.

Jest to program nastawiony na rozwijanie – przez odpowiednie ćwiczenia i zabawy ruchowe- takich cech, jak: poczucie własnej wartości i pewności siebie, poczucie bezpieczeństwa, odpowiedzialność, wrażliwość, umiejętność nawiązywania kontaktów z drugą osobą.

Ruch Rozwijający zgodnie z rolą jaką przypisuje autorka, wyraża główną ideę metody: posługiwanie się ruchem jako narzędziem wspomagania rozwoju psychoruchowego dziecka. System ćwiczeń wywodzi się z naturalnych potrzeb dziecka zaspokajających w kontakcie z drugą osobą.

Podstawowe założenia tej metody to rozwijanie przez ruch:

świadomości własnego ciała i usprawniania ruchowego

świadomości przestrzeni i działania w niej

dzielenia przestrzeni z innymi osobami i nawiązywanie z nimi bliskiego kontaktu.

Normalna aktywność dziecka, wykonywane przez nie czynności ruchowe o charakterze dowolnym – celowym jest uwarunkowana świadomością własnego ciała i własnej tożsamości.

Udział w ćwiczeniach ma na celu stworzenie dziecku okazji do poznania własnego ciała , usprawniania motoryki, poczucia swojej siły, sprawności i związku z tym możliwości ruchowych.

- Metoda gimnastyki ekspresyjnej, która rozwija zdolności twórcze i odkrywcze w pracy z dziećmi w przedszkolu, może ujawniać się w trojaki sposób:
 -
 - · sporadycznie w formie krótkich wstawek uatrakcyjniających zajęcia,
 -
 - · przez prowadzenie większych fragmentów zajęć,
 -
 - · przez prowadzenie całych jednostek metodycznych omawianą metodą.
- Metoda Carla Orffa
 - Twórca tej metody wyszedł z założenia, iż ćwiczenie gimnastyczne należy rozwijać w ścisłej korelacji z kulturą rytmiczno – muzyczną, oraz kulturą słowa. Jego zdaniem muzyka rodzi się z mowy, ruchu i gestu. Oznacza to w praktyce, że wykorzystane i przetworzone na język muzyczny powinno być to, co dziecku najbliższe: słowo, gest, ruch, otoczenie. Zaspokojenie potrzeby ruchu w formie dobranej przez samo dziecko, daje okazję do rozładowania napięć emocjonalnych, do ich odreagowania.
- Metoda gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) Rudolfa Labana
 - Metoda ta, nazywana jest także metodą improwizacji ruchowej. Ważną rolę odgrywa tu inwencja twórcza ćwiczącego, jego pomysłowość, fantazja, oraz doświadczenie ruchowe.
 - Operuje się tu zadaniami ruchowymi otwartymi i zamkniętymi, opowieścią ruchową, ruchem zabawowo – naśladowczym, inscenizacją, improwizacją ruchową, pantomimą, mimiką, groteską, kanonami ruchowymi, ćwiczeniami muzyczno – ruchowymi przy użyciu instrumentów perkusyjnych, oraz muzyki żywej i mechanicznej, zabawami rytmiczno – tanecznymi, elementami tańców regionalnych i narodowych, które komponuje się następnie w małe układy.

Ćwiczenia rytmiczne

Polegają one na ćwiczeniach ciała, które są wykonywane na „różne polecenia” muzyczne, oraz przeżywaniu a następnie wyrażaniu ruchem i gestem ciała, treści emocjonalnych zawartych w muzyce.

Ruch muzyczny jest jakby połączeniem muzyki i plastyki.

W czasie ćwiczeń rytmicznych dokonuje się przetwarzanie odbioru wrażeń słuchowych na ruch i gest ciała, ponieważ ruch i rytm muzyczny są przedłużeniem rytmu biologicznego człowieka.

Ćwiczenia rytmiczne stwarzają możliwość odczuwania muzyki ciałem, sercem, myślą, stopniowo uczą umiejętności wypowiadania się, otwierania własnej osobowości dla świata, dla otoczenia. Aktywizują one ciało i psychikę dziecka, przyzwyczajają je do bacznej postawy w oczekiwaniu na polecenie muzyczne, następnie również na silne bodźce, do gotowości reakcji.

Ćwiczenia te tworzą nowe odruchy i rozwijają sprawność aparatu mięśniowo – ruchowego, to zaś ważne jest dla każdego człowieka, a przede wszystkim dla dzieci w okresie rozwoju. Przez ćwiczenia rytmiczno – muzyczne dziecko dochodzi do pełnego podporządkowania aparatu ruchowego swej woli. Mają one również wielki wpływ na

opanowanie nieśmiałości i nerwowości dzieci, są doskonałą formą pobudzania aktywności, wiary we własne siły, pełnią rolę relaksu i terapii.

- Ćwiczenia rytmiczne wpływają niezawodnie na rozwój pewnych zdolności intelektualnych: ćwiczą i rozwijają umiejętność koncentracji i równoczesnej obserwacji kilku zjawisk, kształcą szybką reakcję intelektualną, przyczyniają się do rozwoju spostrzegawczości, umiejętności porównywania i analizy, pamięci, wreszcie rozwoju wyobraźni i twórczej gotowości.

Wiele ćwiczeń polega na swobodnej improwizacji, przy czym zwraca się uwagę na naturalny, niewymuszony i piękny plastyczny gest.

- Metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss

Metoda Batii Strauss pozwala na przybliżenie dzieciom muzyki klasycznej. Dzieci aktywnie słuchają tzn. słuchając, wykonują proste ruchy rytmiczne siedząc, lub proste ruchy taneczne proponowane przez nauczyciela. W przypadku dzieci młodszych są to proste ruchy ilustracyjne, krótkie opowiadania związane z każdym utworem muzycznym. Poprzez „aktywne słuchanie” dzieci nieświadomie poznają strukturę utworu muzycznego.

Kontakt z muzyką jest dla dziecka źródłem twórczych poczynań, różnorodnych poszukiwań, stymuluje dziecko do samo wyrażania się (np. w tańcu, śpiewie). Poprzez kontakt z muzyką rozwijają się u dziecka dodatkowo cechy charakteru, zdolności poznawcze, a cała osobowość kształtowana jest harmonijnie i wielostronnie

- METODY AKTYWNE OŻYWIAJĄCE DZIAŁANIA PEDAGOGICZNE

- Pedagogika zabawy Klanza

Nazwa tej metody nasuwa skojarzenia: „coś jest przyjemne, coś wyzwala spontaniczność, coś wyzwala radość”.

Pedagogika ta włącza do nauczania i wychowania metody kreatywne, aktywizujące, pobudzające emocje i wyobraźnię, z przełożeniem ich na takie sytuacje, w których uczestnik grupy może bez lęku rozwijać swoje najlepsze strony.

Proponuje zabawy i gry, które:

-zapewniają dobrowolność uczestnictwa,

- wykluczają rywalizację

- dają możliwość komunikowania się poprzez ruch, słowo i plastykę, oraz inne środki wyrazu.

- Doświadczenie zaś własnej twórczości służy akceptacji własnych możliwości i ograniczeń (także fizycznych).

- Dziecięca matematyka E.Gruszczyk-Kolczyńskiej i E.Zielińskiej

Metoda ta pozwala na uzyskanie znacznego przyrostu dziecięcych kompetencji. Dzieci są o wiele lepiej przygotowane do szkoły. Rozumieją operacyjnie lepiej od rówieśników i chętnie rozwiązują trudne intelektualnie zadania. Potrafią się przez czas dłuższy koncentrować na zadaniach wymagających wysiłku intelektualnego. Interesują się wszystkim, co wiąże się z liczeniem. Potrafią liczyć do trzydziestu i dalej. Potrafią jakich prawidłowości trzeba przestrzegać przy liczeniu. Sprawnie dodają i odejmują "w pamięci". Układają i rozwiązują zadania z treścią i są tym żywo zainteresowane. Doskonale orientują się w przestrzeni.

Powyższe rezultaty udaje się osiągnąć w trakcie interesujących dzieci zajęć, pełnych zabawy i radosnych przeżyć.

"Odimienna nauka czytania" wg Ireny Majchrzak.

Odimienna metoda nauki czytania jest programem edukacyjnym mającym na celu wczesne kształcenie umiejętności czytania z pełnym rozumieniem tekstu od samego początku.

Zaczynamy od imienia dziecka, które zamierzamy wprowadzić w świat pisma.

Ta metoda jest propozycją alternatywną w stosunku do najpowszechniej w Polsce stosowanej metody analityczno-syntetycznej.

Podstawowym celem programu jest wykształcenie kompetencji czytelniczych w wieku przedszkolnym, przez stworzenie mu warunków do samodzielnej obserwacji, dostrzegania różnic i podobieństw między różnymi elementami pisma i w efekcie do czytania tekstu ze zrozumieniem.

Program zawiera taki łańcuch zajęć i gier, dzięki którym dziecko w drodze samodzielnego rozmowowania odkrywa i opanowuje technikę czytania. Wszystkie ogniwa tego łańcucha nastawione są na rozwój inteligencji dziecka .

Pedagogika zabawy

Zabawa jest najbardziej typową formą aktywności dzieci w wieku przedszkolnym .Główną cechą dobrej zabawy dziecka jest jej twórczy charakter. Dziecko w trakcie zabawy tworzy coś nowego, czyni siebie i otaczający świat tym wszystkim o czym marzy lub pragnie być. To nadaje zabawie formę kreatywnej aktywności.

Wiodącym zadaniem edukacji przedszkolnej jest wspieranie ogólnego rozwoju dziecka, rozwijanie szeroko rozumianych funkcji poznawczych.

Rozwój aktywności twórczej dziecka wspiera edukacja kreatywna, która warunkują relacje: zaufanie- otwartość- realizacja- wzajemna zależność Zaufanie rodzi otwarcie, to ułatwia poznanie środowiska i realizację, która wpływa na współzależność, a współzależność podwyższa poziom zaufania. Pedagogika zabawy włącza do nauczania i wychowania metody aktywizujące, pobudzające emocje i wyobraźnię, integrujące grupę przez działanie. Proponuje zabawy i gry oparte na dobrowolności uczestnictwa, wykluczeniu rywalizacji, komunikowaniu się przez ruch, słowo i plastykę. Wymiana myśli i wspólne rozwiązywanie problemów , sprzyja integracji grupy. Dzieci w trakcie zabawy pozbywają się stresu i niepewność, stają się otwarci na drugiego człowieka, nabywają poczucia własnej wartości i chęci do działania.

Literatura:

Rau K. Ziętkiewicz E., Jak aktywizować uczniów Poznań

Dudzikowa M., Wychowanie przez aktywne uczestnictwo Wa-wa 1987.

Gloton R., Cero C., Twórcza aktywność dziecka Wa-wa 1985.

referat opracowała; lic. Edyta Bryła